

IZVJEŠĆE

s prvog međunarodnog tečaja o zaštiti materijala od papira u srednjoj i istočnoj Europi, održanog u Sveučilišnoj knjižnici u Puli, 18. – 29. rujna 2000. godine

Organizator: Institut za zaštitu grafičkih i vizualnih umjetnosti (ITOG) iz Venecije u suradnji s uredom UNESCO-a u Veneciji

Tečaj je zamišljen kao dio projekta kojemu je cilj osposobiti osoblje za rad na konzervaciji knjižnog i arhivskog gradiva.

S obzirom da su knjižnice srednje i istočne Europe bogate povijesno vrijednim dokumentima i knjigama, koje međutim nisu obuhvaćene sustavnim programom zaštite i konzervacije, zamišljen je projekt za obrazbu stručnjaka ovog profila u ovom dijelu Europe.

Domaćin projekta – Sveučilišna knjižnica u Puli, osnovana 1919. godine, jedna je od najznačajnijih knjižnica u Hrvatskoj i posjeduje bogatu zbirku povijesno vrijednih knjiga, časopisa i rukopisa. Od 1975. godine vlasnik je većeg dijela knjižnice austro-ugarske mornarice "K.u.k. Marine Bibliothek" osnovane 1802. godine u Veneciji. Zbirka je nastala u vremenu od 16. st. do 1918. godine, a zbog povijesnih okolnosti često je mijenjala vlasnike pa i pretrpjela izvjesna oštećenja. Sadržaj ove knjižnice od velikog je interesa za veći dio europskih zemalja te je jedan od ciljeva projekta zaštititi je od propadanja i napraviti dostupnom javnosti. Stoga je Pula odabrana da bude obrazovni centar za konzervatorske stručnjake za Hrvatsku, a potom i druge zemlje ovog dijela Europe.

Koncepcija projekta

Projekt je podijeljen u dvije faze:

prva faza: ljeto 2000.

druga faza: proljeće 2001./jesen 2001.

Ciljane grupe: konzervatori-restauratori, knjigoveže, knjižničari i ostali koji su profesionalno uključeni u zaštitu knjižnog gradiva.

Ljeto 2000.

Prvi dio projekta započeo je tečajem održanim 18. – 29. rujna o. g. Obuhvatio je 12 polaznika, u prvom redu zaposlenike same knjižnice, zatim konzervatore-restauratore Hrvatskog državnog arhiva, Hrvatskog restauratorskog zavoda i druge zainteresirane, uz uvjet da govore prihvatljivim engleskim jezikom.

Sudionici su upućeni u konzervacijske tehnike kao što su: kontrola mikrobiokoline, zaštita, restauracija, rukovanje knjigama kod izložbi. Kao poseban zadatak postavljen je problem povezivanja konzervacijske prakse i digitalne tehnologije.

Za potrebe tečaja osnovan je konzervacijski laboratorij koji bi trebao nakon tečaja nastaviti s radom u Sveučilišnoj knjižnici.

Očekuje se da će neki od polaznika biti uključeni u sljedeći tečaj, pomažući novim kandidatima i pripremajući se za buduće predavače.

Proljeće 2001./jesen 2001.

Predviđeno je da ovaj dio projekta traje 8 mjeseci i to podijeljen na dva razdoblja od po 4 mjeseca. Bit će organiziran za obuku studenata iz raznih istočnoeuropskih zemalja.

Najboljim studentima bit će omogućena daljnja izobrazba u inozemstvu. Time bi stekli kvalifikacije za podučavanje novih kandidata za ovaj posao.

Tijek projekta koordinirat će i nadgledati međunarodno stručno povjerenstvo.

Tijek prve faze tečaja: ljeto 2000.

Tečaj se održavao u obliku predavanja i praktičnog rada u radionicama. Predavanja i vježbe bile su raspoređene prema tematici:

1. Primjena kemije u konzervaciji papira

Paolo Calvini (prof. kemije, superintendant za ekološko i arhivističko naslijeđe Ligurije, Italija)

- kemizam razgradnje papira
- kemijsko-fizikalni agensi, uzročnici razgradnje papira

- kemija u konzervaciji: deacidifikacija, bijeljenje
- analitičke metode strukture papira
- kompjuterske tehnike analize mikroklimatskih fluktuacija
- održavanje mikroklimatskih uvjeta u arhivima i knjižnicama

2. Postupci zaštite knjiga

Rosana Chiggiato (Institut za zaštitu grafičkih i vizualnih umjetnosti, Venecija)

- rukovanje knjigama
- prevencija oštećenja
- postavljanje baze podataka za konzervacijski tretman
- tehnički podaci za restauraciju: metode, oprema, materijali

3. Radionica: Osnovne tehnike restauracije i konzervacije

Peter Poldervaart (voditelj konzervatorskog odjela u Rijksmuseumu, Amsterdam, Nizozemska)

- korištenje japanskih tehnika restauracije, japanskog pribora i papira
- priprema škrobnog ljepila
- kaširanje karata i grafika
- izrada lažnih margina na grafikama
- različite metode restauriranja oštećenja papira

4. Biorazgradnja papira – preventivne mjere i tretman

Cristina Albillos (restaurator papira, Institut za zaštitu grafičkih i vizualnih umjetnosti, Venecija)

- napad plijesni i insekata na zbirke
- biorazgradnja – uzroci i prevencija
- kemijski tretman plijesni i insekata – sredstva i metode
- zdravstveni i sigurnosni aspekt pri rukovanju infestiranim predmetima i korištenje kemikalija
- rukovanje arhivskim i muzejskim predmetima pri transportu

5. Primjena informatike u zaštiti knjižnog gradiva

Milena Dobrova (analitičar podataka na Institutu za matematiku i informatiku, Sofija, Bugarska)

- digitalizacija knjižnog gradiva, mogućnosti i prednosti u zaštiti

- izbor načina prezentacije u odnosu na ciljane grupe
- ekonomski aspekt

Sva predavanja bila su popraćena dijapozitivima, a predavači su nam obećali poslati kompletne materijale s tečaja do siječnja 2001. godine.

Laboratorij je bio opremljen osnovnom opremom za klasične tehnike restauracije, dok bi u sljedećoj fazi dobio novi prostor i dodatnu opremu koja će ostati na korištenje Sveučilišnoj knjižnici u Puli.

Na kraju su sudionicima podijeljeni certifikati o uspješnom završetku tečaja.

Ovaj projekt, ako se nastavi, vrlo je koristan kao zamjena za redovno školovanje konzervatorskih stručnjaka, kojeg zasada kod nas nema. Ujedno je dobra podloga za daljnje samostalno usavršavanje.

Svi predavači su istaknuti stručnjaci na svom području i vrlo susretljivi, te otvoreni za daljnje kontakte. To nam je omogućilo da se upoznamo s raznim pristupima i metodama konzervacije i restauracije. U praksi nam to omogućuje veću snalažljivost u rješavanju različitih problema.

Sanja Stanušić